

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

✓ UMEÅ UNIVERSITETSBIBLIOTEK

3514196

Umeå UB

85124

En ny
Märkvärdig Historia
om
Kloka Stina
i Karshult

Prentad för
Vårfesten på Skansen

den 31 Maj
1895.

Tryckt nu nyligen.

Det är stort icke mer än 40 år sedan Klofa Stina* i Karshult lefde. Jag minnes henne icke, ty hon dog året efter det jag hade kommit till denna werlden, men jag har hört många passajer om henne, och än lefwa många, som både sett och talat med henne och äfwen fått bot hos henne.

Huru det kom sig, att hon blef så omänskligt klof och "förslug" som hon war, berättade han, Johan Petter i Wara, som är mågen i Sisfehemmet, en söndag, då wi gingo hem från Stockaryds kyrka; det war just samma söndag, som den nye pastorn profwade till Hjälmstryd.

Stinas mor, hwad hon hette, det wet jag icke, hade en gång slagit i hjäl en hwit orm, och den tog hon med sig hem, ty hon hade hört sägas, att om en kokar en sådan tomtorm och dricker sodet, skall man bli klof och kunna bota allt slags ondt. När hon, moran, wäl fått grytan i fyren och eld under henne, tröt bränslat, och under det hon gick ut efter mera sådant, satte hon Stina att se efter elden och grytan.

Väst nu Stina satt där och grundade, råfode hon att bränna fingrarna af det, som kokade, så hon måtte föra dem i nunnen, ty det swed kan tänka, och med det sanma blef hon, som man plägar säga, klof, så att hennes make ej funnits i våra kokar, sen Ingeborg i Mjärhult lefde.

När mor hennes kom till baka med weden, som hon hemtat, sade Stina:

"Wet J mor så underligt, rätt som jag satt här, kom det för mig, att war so går med elfwa grisar, och de äro hwitplattiga alla elfwa."

Ja det war underligt, tyckte gumman med, och så frågade hon Stina, om hon smakat af koken i grytan.

Nej, det hade hon icke med wilja gjort, men hon måtte fått i sig däraf, då hon brände fingrarna på sig.

Somliga wille nog påstå, att Stina hade swurit bort sig till den lede själf och fått en sådan där svartkonstbok, i hwilken hon lärde sina många konster. Huru därmed kan wara är icke godt att säga. En besynnerlig käring war Stina i alla fulla fall, det är då det wisfa.

* Klofa Stina var född i Slätthögs socken i Småland 1770 och dog i Hjälmstryd 1853. — I sistnämnda församlings husförhållsbok för 1851—56 finnes följande anteckning under Karshult: "Inhysses enkan Stina Danielsdotter läser uti bok flent, fränwarande från husförhören." — Om hennes klofskap finnes däremot ingen antydning.

Då långväga folk kom till henne och wille ha henne med sig till någon sjuk, fick man ej komma med någon wanlig skjuts; en krockadrosj, dragen af ett par orar skulle det wara, eljest gick käringen ej ur stället. Nästan jämt gick hon klädd i skinnpäls och raggssockar, och då någon wille tala med henne, satte hon ett täckelse för ansiktet på sig. Detta war, har jag hört sägas, därför att hon war så "oansänlig", så att hon ej wille wisa sig för folk. Skam hade nämligen en gång varit framme för att taga henne, men huru han swängde sig med henne, fick han den gången endast käringens — halfwa näsa.

En gång kom en karl för att söka Stina; men då han kom fram midt i natten, wille han ej wäcka någon, och på sommartiden war det, så det fans, som man plär säga, hus i hwar buske, och därför lade han sig i en rishög wid stugufnuten. Väst han hade somnat, wakenade han vid att ett windfönster öppnades och fick så se Stina titta ut, alldeles som hon wäntade någon. Fritt war det ej hål-ler, ty själfwe den otäcke kom swängande, så det susade i skogs-topparna.

"Du låter wänta på dig du", sade Stina.

"Jag har varit i två lekstugor och supit bränwin och spelat fort", tyckte Skam, "men tyft här ligger någon och lyf."

"Gack och wrid halsen å dom", sade Stina.

"Det kan jag inte, ty de ha befallt sin själ i Guds hand", blef swaret.

Många sådana historier har jag hört; men det kan wara lika godt att tala om flere af den sorten, helst då man icke så noga kan weta, hwad som är sant eller ej, och kanske är det stor synd att göra det.

Anna-Lena i Sufingarp, som mycket wäl mindes Stina — de woro till och med barnfödda i Slätte båda två — sade, att Stina aldrig wisade sig till något ondt i sitt grannhålle, och att hon botade mest med läsning, knytning eller mätning. Själ hade hon — Anna-Lena — en gång, då hon war flicka, blifwet ormhuggen, och det botade Stina med följande läsning, under det Anna satt på en jordfast sten:

"Jungfru Maria red och Josef ledde,
då kom där ett giftigt kreatur och bet äsnan i foten.
Hwarför rider du så i krock?
För oron stack mig.
Jungfru Maria steg af och signade;
hon satte sig på en sten
och wiftade med sin ten
och blåste med sin ämne;
hon sa: här ska hwarsten wa we eller wämne."

Det war en gång på ett ställe i Nye socken, som de hade en bortbyting, och den kunde de ej få folk af på något wis och sätt. De sökte doktorer och floka och alla, som de kunde tro weta mer än andra människor; men det war lika när. Till slut war det någon, som tyckte, att de borde höra sig för hos Stina i Karshult; wisste hon ingen hjälp, så war det ej lönt att söka några andra häller.

Sagdt och gjordt. Stina blef estersfickad, och då hon kom till stället, där bytingen fans och tittat på honom, bad hon att få ett äggskal med litet malt, och så befallde hon att lägga en sju rungande brase i spisen. När elden war wäl utbrunnen, karade hon ut glöderna och satte äggskalet med malt och watten i eldmörjan.

"Di få lof att ställa till brygg, ty kungen kommer rätt som det är och will helsa på", låt Stina.

Då bortbytingen legat en stund och sett på bryggställningen, kunde han icke hålla sig, de hade eljest ej hört ett ord från honom, sedan han blifwit född, utan utbrast:

"Den mycke far, blir mycke war;
sjuhundra år har jag sitt och sjuhundra kwinnor har jag ditt,
men aldrig har jag warit med om att brygga till kungs i ett äggskal."

Men nu hade han förtalat sig, och nu wisste de, hwad han war för en.

"Ja har du sjuhundra år sitt och sjuhundra kwinnor ditt", tyckte Stina, "så kan du ha lefwat nog", och därmed hon till waggan och skulle slänga ungen i spisen. Men med det samma for stugudörren upp, och det skrällde och smällde i knutarna som wid det wärsta winterwäder, och när de sedan sågo till, låg hustruns barn där, friskt och wälskapadt, som det warit, innan trollen fått makt därmed.

Stina war öfver 80 år, när hon dog. Då man skulle sjunga ut lifet, skrek ugglan, fastän det war midt på lusan dag. Eljest hade man ej ondt af henne, hwarfen med spökeri eller annat ohäll. Hon fick hederlig begrafning; men någon flockringning fick hon inte, ty prästen hade weckan förut skickat flockorna till den nya kyrkan, och Stina war den sista, som jordades på gamla kyrkogården. Om det är sant, att hennes lif togs öfver ringmuren och ej genom kyrkoporten, när hon skulle begrafwas, kan jag icke med wisshet säga, men ordet går så.